Shelta

Tähän artikkeliin tai osioon ei ole merkitty lähteitä, joten tiedot kannattaa tarkistaa muista tietolähteistä.
Voit lisätä artikkeliin tarkistettavissa olevia lähteitä ja merkitä ne ohjeen mukaan.

Shelta	
Oma nimi	Shelta, Gammen, Sheldru, Pavee
Tiedot	
Alue	Irlanti, Yhdistynyt kuningaskunta
Puhujia	noin 86 000
Sija	ei 100 suurimman joukossa
Kirjaimisto	latinalainen
Kielitieteellinen luokitus	
Kielikunta	kreolikielet
ISO 639-3	sth (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=sth)
	Ohje

Shelta eli *sheldru*, joka tunnetaan myös nimellä *gammon* tai *cant*, on Britteinsaarten niin sanotun irlantilaisen kulkuriväestön (engl. *travellers, itinerants, tinkers*, iir. *tincéirí, tincleoirí, lucht siúil*) puhuma slangi. Nykyisessä muodossaan shelta on pelkästään sanavarasto, jota käytetään englannin kieliopin kehyksessä, vaikka se usein mainitaan erilliseksi kieleksi.

Suurin osa sheltan sanoista on alkujaan iiriä, mutta ne on ranskalaisen verlan-slangin tapaisesti muunnettu tunnistamattomiksi esimerkiksi vaihtamalla tavujen tai äänteiden järjestys päinvastaiseksi, esimerkiksi *roddas* "ovi", iir. *doras*; *lakeen* "tyttö", iir. *cailín*; *tobar* "tie", iir. *bóthar*; *malya* "käsi", iir. *lámh*. Shelta on ilmeisesti hyvin vanha salakieli, koska muun muassa sellaisia sanoja kuin *tobar* ja *malya* ei olisi voitu muodostaa vastaavien iirinkielisten sanojen nykyisen ääntämisen perusteella: esimerkiksi bóthar äännetään nykyään [bo:hər] tai [bo:r], eikä siinä ole ollut selvää ja kuuluvaa [t]-äännettä vuosisatoihin. Shelta sisältää myös nykyiiristä kokonaan kadonneita muinaisiirin sanoja, mutta niiden merkitys on muuttunut.

Viihteessä

- Elokuvassa *Snatch* sheltan kielellä on juonen kannalta merkitystä.

Lyhyt sheltan sanasto

Sanat on kirjoitettu englannin oikeinkirjoituksen mukaan. Ääntäminen on pääteltävä tästä.

- *Avari l'irc* "Dublin". Tämän oletetaan tulevan iirinkielisestä muodosta *Alp Uí Laoire*.
- *awd, ode* "kaksi" (iirin *dó*).
- *binny* "pieni"
- *binnyath* "pienuus"
- *blaanogue* "lehmä". Liittynee iirin sanaan *bleán*, lypsäminen.
- *blyantagh* "paita" (iir. *léine*, monikossa *léinteacha*).
- *bravan, brauen* "vilja, kaura" (iir. *arbhar* vilja).
- *burry* "hieno, upea"
- *burryaght* "hyvä, hyvyys". Liittyisikö iirin sanaan *beannacht* "siunaus, tervehdys, terveiset"?
- *bwickad* "pitää, sisältää"; *bwickads* "pihdit, pinsetit"
- *byaegue* "varastaa"
- *byorre* "nainen" (skottigaelin *piuthair* "sisar")

- *chawlra* "veitsi"
- *creemusht* "pappi"
- *creepeen* "jakkara". Mahdollisesti englannin sanasta *creep* "ryömiä", johon on liitetty iirin diminutiivinpääte *-ín*?
- *creepugh*, *cutcher* "kissa"
- *curry* "hevonen tai aasi"
- *dalyon* "Jumala"
- *dorahogue* "iltapäivä, iltahämärä". Mahdollisesti väännös iirin sanasta *tráthnóna*, iltapäivä.
- *ella* tai *ulla* "muu, toinen". Iirin *eile*.
- *foreguree* "tupakka"
- *jomnick* "sunnuntai", iirin *Dé Domhnaigh*.
- *jyaghag* "väsynyt", ehkä väännös iirin samaa tarkoittavasta sanasta *tuirseach*.
- *kraddjy your pee!* "turpa kiinni!"

Kirjallisuutta

Ó hAODHA, Mícheál: *Caint nó* Cant: *Teanga an Lucht Siúil*, teoksessa *Bliainiris 2001*, toim. Ruairí Ó hUiginn ja Liam Mac Cóil, Carbad, Ráth Cairn 2001. ISSN 1393-8924 (http://www.worldcat.org/issn/1393-8924)

Noudettu kohteesta ”https://fi.wikipedia.org/w/index.php?title=Shelta&oldid=18377605”

Sivua on viimeksi muutettu 31. elokuuta 2019 kello 15.22.

Teksti on saatavilla Creative Commons Attribution/Share-Alike -lisenssillä; lisäehtoja voi sisältyä. Katso käyttöehdot.
Wikipedia® on Wikimedia Foundationin rekisteröimä tavaramerkki.
Ongelma artikkelissa?